

ANALIZA DEZVOLTĂRILOR REGIONALE ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ ȘI SUA

1.1 DELIMITĂRI CONCEPTUALE

- **Conceptul, importanța și rolul regiunilor**

Regiunea cuprinde o parte dintr-un teritoriu (stat, continent, zona geografică etc.) caracterizată prin anumite particularități și colectivitatea care trăiește în acest teritoriu. Termenul de regiune are o arie de aplicabilitate foarte vastă.

Din perspectiva dezvoltării regionale și a integrării europene, demers concretizat în această lucrare, s-au conturat trei categorii de regiuni:

- regiunile din interiorul statelor ;
- regiunile care cuprind mai multe state dintr-o anumită zonă geografică (ex. Benelux, grupul Vișegrad, grupul țărilor din zona Mării Negre);
- regiunile transfrontaliere, care grupează zone geografice de o parte și de alta a frontierelor de state, legate prin tradiție, limbă, religie, cultură etc.

Regiunile ce intră în componența statelor au o deosebită importanță dacă sunt privite prin prisma etapelor pe care trebuie să le parcurgă statele membre și statele care doresc să adere la UE. Pe de o parte se asigură un tratament egal din punctul de vedere al sprijinului financiar pe care UE îl asigură statelor membre și regiunilor acestora, iar pe de altă parte se creează posibilitatea unor colaborări eficiente între regiunile statale. Regiunile vor participa activ la construirea Europei unite și reclamă un loc bine definit în structurile instituționale și procesele decizionale.

După intrarea în vigoare a Tratatului de la Maastricht, regiunile au devenit, de fapt și de drept, unul din pilonii integrării europene.

În prezent, Europa este alcătuită dintr-un veritabil mozaic de regiuni.

Ele reprezintă rezultatul diversității socio-economice și culturale a societății.

Din această perspectivă, este indubitabil faptul că Europa nu va putea exista decât cu respectarea acestei diversități.

Problema regionalismului nu trebuie privită ca o reinstaurare a unor forme teritoriale existente în trecut, de regulă bazate pe principii naționaliste.

Statul și regiunea din interiorul statului se condiționează reciproc, iar principiul subsidiarității, înscris în Tratatul de la Maastricht, servește ca bază de articulare a puterilor și competențelor în interiorul fiecărui stat.

Europa unită se întemeiază atât pe statele ce o compun, cât și pe componentele regionale și descentralizate ale acestor state.

Rolul pe care îl au regiunile în perspectiva edificării Europei constă în:

1. păstrarea, respectarea și valorificarea tradițiilor, culturii și istoriei colectivităților regionale;
2. asigurarea prosperității economice a fiecărei zone;
3. oferă posibilitatea participării efective și directe a cetățenilor la gestionarea afacerilor unității administrativ-teritoriale în care trăiesc;
4. prin valorificarea autonomiei regionale se contribuie la întărirea democrației și descentralizarea puterii;
5. asigură dezvoltarea echilibrată și armonioasă a tuturor unităților administrativ-teritoriale;
6. constituie un nivel de putere adecvat pentru aplicarea în practică a principiului subsidiarității;
7. asigură premisele cooperării interregionale între diferite state, contribuție importantă la construirea viitoarei Europe.

• **Competențele acordate regiunilor**

Potrivit principiului autonomiei regionale, regiunile, prin autoritățile administrației publice organizate la nivelul acestora, au dreptul și capacitatea efectivă de a rezolva și a gestiona, în nume propriu și sub responsabilitatea lor, o parte importantă a treburilor publice, în interesul colectivităților regionale pe care le reprezintă.

Autonomia regională este administrativă și se exercită numai în cadrul constituțional și legal din fiecare stat.

Prin urmare, autonomia regională bazată pe alte criterii, cum ar fi cele etnice, rasiale, confesionale, politice etc. este exclusă.

Autonomia regională nu trebuie să aducă atingere suveranității statului și integrității teritoriale a acestuia. De asemenea, dacă nu este vorba de un stat federal, autonomia regională nu trebuie să aducă atingere caracterului unitar

al
statului.

Competențele autorităților publice regionale, în majoritatea statelor europene, se referă la:

- a) adoptarea bugetului propriu al regiunii;
- b) organizarea și conducerea serviciilor publice de interes regional;
- c) adoptarea unor programe și prognoze de dezvoltare economico-socială a regiunii;
- d) administrarea patrimoniului regiunii;
- e) stabilirea impozitelor și taxelor regionale;
- f) protecția mediului, a solului, a faunei și florei, a parcurilor și rezervațiilor naturale de pe teritoriul regiunii;
- g) administrarea rețelei rutiere și a transporturilor de interes regional;
- h) competențe care le sunt delegate în mod expres de către stat.

- **Raportul stat-regiune și raportul regiune-celelalte entități administrativ-teritoriale**

Regiunea reprezintă o unitate intermediară administrativ-teritorială, situată la nivelul imediat următor statului și deasupra altor diviziuni (provincii, departamente, districte etc.), ori direct asupra comunelor, orașelor sau altor celule de bază ale organizării administrativ-teritoriale.

Fiind situată imediat sub stat ca nivel de organizare, regiunea are raporturi directe cu statul. Conform principiului subsidiarității, statul delegă o parte din competențele sale regiunilor. Acest transfer de competențe nu trebuie privit ca o diminuare a autorității acestuia, ci ca o consolidare a statului de drept și a democrației.

Raporturile dintre stat și regiune trebuie să se bazeze pe loialitate, cooperare și solidaritate.

Statul nu trebuie să prejudicieze sau să limiteze autonomia regională, dar nici regiunii nu-i este îngăduit să știrbească autoritatea statului.

Exercitarea autonomiei regionale nu trebuie să aducă atingere integrității teritoriale și suveranității statului.

În exercitarea competențelor conferite de lege, regiunile și autoritățile administrației locale trebuie să asigure condițiile pentru o cooperare eficientă și reciproc avantajoasă. Autoritățile locale trebuie să fie consultate de către autoritățile regionale ori de câte ori, prin măsurile luate de către acestea din urmă, sunt afectate interesele din sfera lor de competență sau interesele individuale.

- **Conținutul și importanța dezvoltării regionale**

Regiunile au evoluat și s-au dezvoltat în mod diferit și în ritm diferit.

De aceea, în prezent, asistăm la un peisaj foarte eterogen al regiunilor din punct de vedere al dezvoltării acestora.

Discrepanțele existente între regiuni reprezintă o consecință a mai multor cauze:

- ritmurile diferite de dezvoltare a regiunilor;
- distribuția neuniformă pe teritoriul unor țări a infrastructurii tehnice și sociale și slaba dezvoltare a acesteia;
- dezechilibrele demografice;
- existența unor factori naturali și a unor resurse economice diferite de la o regiune la alta;
- manifestarea în mod diferit, de la o regiune la alta, a inițiativei locale și a spiritului edilitar-gospodăresc etc.

Pentru construirea unei Europe armonioase este evident faptul că aceste discrepanțe între regiuni vor trebui să dispară.

Și cum este firesc, acele regiuni rămase în urmă vor trebui sprijinite să se dezvolte mai puternic, pentru ca procesul de armonizare să aibă un caracter progresiv.

Politicile de dezvoltare regională se manifestă în două sensuri:

- **în sens preventiv**, adică prin înlăturarea cauzelor care au generat lipsa de dezvoltare sau dezvoltarea anevoioasă a unor regiuni;
- **în sens combativ**, prin înlăturarea efectelor rămânerii în urmă, a nedezvoltării regiunilor.

Scopul politicilor de dezvoltare regională este acela de a reduce disparitățile și de a întări coeziunea economică și socială dintre statele Europei.

Dezvoltarea regiunilor mai puțin favorizate are ca rezultat distribuirea mai rațională a obiectivelor industriale, a forței de muncă și a infrastructurii.

O altă consecință a politicii de dezvoltare regională o reprezintă stimularea comerțului și crearea de noi piețe pentru produse industriale și bunuri de larg consum.

Nu lipsit de importanță este efectul demografic pe care îl au politicile de

dezvoltare regională, în special prin reducerea ratei șomajului din regiunile mai puțin dezvoltate și prin scăderea migrării populației dinspre aceste regiuni către regiunile prospere.

UE este interesată în reducerea disparităților și armonizarea economică și socială a regiunilor Europei. În acest scop, UE are la dispoziție **fondurile structurale, fondul de coeziune**, precum și **un fond pentru acordarea unor subvenții** pentru anumite proiecte de mică anvergură, în special în domeniile protecției mediului, transportului și diversificării surselor energetice.

Dintre fondurile structurale cel mai important este **Fondul European de Dezvoltare Regională (E.R.D.F.)**, destinat tocmai reducerii dezechilibrelor regionale. Fondurile structurale sunt generatoare de programe specializate de dezvoltare regională, dintre care cele mai importante sunt: PHARE, ISPA, SAPARD și SAMTID. În cadrul Programului PHARE pentru România, UE și Guvernul României au stabilit un program pentru "Politici de dezvoltare regională", care este în derulare.

Programul de dezvoltare regională este destinat să asiste Guvernul României în acțiunea de dezvoltare a regiunilor țării în modul cel mai eficient posibil.

Trebuie avut în vedere în primul rând elaborarea unor programe de dezvoltare a județelor – părți componente ale programelor de dezvoltare ale regiunilor - atât pentru un județ, precum și pentru grupuri de județe.

Aceste grupuri de județe pot aparține aceleleași regiuni sau chiar unor regiuni vecine în funcție de problemele comune pe care le au de rezolvat.

În acest din urmă caz este necesară cooperarea voluntară și eficientă a tuturor județelor componente.

Totodată, fiecare județ trebuie sprijinit și încurajat pentru elaborarea propriilor strategii de dezvoltare și punerea acestora în aplicare pentru dezvoltarea armonioasă și polivalentă a acestora.

Nu în ultimul rând, fiecare județ va putea colabora cu alte unități administrativ-teritoriale din țările UE, precum și din alte state europene în domenii de interes general de ordin economic, social, cultural, ecologic etc.

În acest fel, se vor crea premisele trecerii țării noastre la regionalism fără a se resimți în mod negativ impactul acestei tranziții, rolul județelor și competențele acestora în direcția dezvoltării regionale fiind preluate de către viitoarele regiuni în stadiul în care se vor afla în acel moment.

1.2 REGIUNILE ȘI DEZVOLTAREA REGIONALĂ ÎN PRINCIPALELE STATE MEMBRE ALE UNIUNII EUROPENE ȘI ÎN SUA

- **Regiunile și dezvoltarea regională în principalele state membre ale Uniunii Europene**

FRANȚA: Regiunea este expresia concentrării departamentelor care o compun și nicidecum o unitate superioară a acestora, care să exercite tutela asupra lor.

Regiunile au fost create pentru a se ocupa de anumite probleme care interesează mai multe departamente.

Există 18 regiuni continentale, plus teritoriile de peste mări, care reprezintă fiecare o regiune.

Organele regionale studiază și fac propuneri privind dezvoltarea economică a regiunilor, amplasarea obiectivelor de investiții, adoptarea unor măsuri privind dezvoltarea și modernizarea căilor de comunicații, a serviciilor publice etc.

Atribuțiile și sarcinile regiunilor pot să difere de la o regiune la alta, în funcție de necesitățile departamentelor care le-au creat.

Regiunea, ca și departamentul, are un buget propriu, precum și mijloace financiare proprii, provenite din impozitele și taxele pe care le percepe.

Prin crearea regiunilor s-a urmărit creșterea contribuției la dezvoltarea economico-socială a colectivităților locale.

Cu toate acestea, criza economică a avut repercusiuni și asupra regiunilor, constituind o frână în calea realizării sarcinilor și obiectivelor pentru care au fost create.

MAREA BRITANIE: Cea mai mare unitate administrativ-teritorială din Marea Britanie este comitatul, acesta având caracterul de regiune.

Comitatul se ocupă de prognoza unor servicii de interes public, ocrotirea sănătății, organizarea învățământului, construirea și amenajarea de drumuri, aprovizionarea cu apă potabilă etc.

Pentru realizarea competențelor, comitatul primește subvenții de la bugetul statului.

Guvernul exercită controlul asupra modului cum sunt utilizate de către organele comitatului subvențiile primite.

Serviciile publice economice și financiar-bancare sunt gestionate de către corporațiile publice.

De aceea, competențele comitatelor în domeniul economic sunt foarte limitate.

ITALIA: Este împărțită în 20 de regiuni, ca fiind cele mai mari subdiviziuni ale statului. Fiecare regiune cuprinde la rândul său 2-3 provincii, în total existând 50 de provincii. Regiunile se bucură de autonomie administrativă, precum și de dreptul de a emite acte normative în anumite domenii.

Autoritățile administrației publice ale regiunilor au dreptul de a organiza servicii publice cu caracter regional, de a organiza poliția locală, învățământul profesional, asistența medicală, comerțul local, transportul în interesul regiunii, sistematizarea teritoriului regiunii rețeaua de biblioteci publice, turismul regional etc. Reglementările autorităților administrative regionale trebuie să fie în concordanță cu legile statului italian.

Fiecare regiune are buget propriu și mijloace financiare proprii, pe care și le constituie din impozite și taxe regionale, din veniturile obținute de la întreprinderile regionale administrate de organele de conducere ale regiunii, precum și din subvenții de la bugetul statului.

GERMANIA: Este un stat federal tipic, alcătuit din 19 landuri.

Fiecare land are propria constituție și propria legislație; în același timp, landurile au obligația de a respecta constituția și legile federale.

Autonomia regională este astfel mult mai pregnantă în Germania față de celelalte state membre ale Uniunii Europene.

Landurile au dreptul de a rezolva în mod liber toate problemele lor economice, sociale, culturale, dar fără a încălca constituția și legile federale.

Ele au bugete proprii și stabilesc la nivel de land impozitele și taxele, cu alte cuvinte au autonomie financiară deplină. Prin urmare, fiecare land contribuie la propria sa dezvoltare și prosperitate.

Pe lângă aceasta, landurile au autonomie organizatorică, inclusiv asupra administrației locale.

SPANIA: Această țară face parte din grupul celor caracterizate de supremația autonomiei regionale, ca și Italia. Prin referendumul din 6 decembrie 1978 s-a recunoscut dreptul la autonomie al regiunilor. Până în prezent trei regiuni au beneficiat de acest drept: Catalonia și Țara Bascilor din decembrie 1979 și Andaluzia, din ianuarie 1982. Regiunile spaniole se situează la limita maximă a descentralizării.

Descentralizarea regiunilor privește mai puțin modalitățile de organizare administrativă și mai mult aspectele financiare. În Spania există 15 regiuni continentale și două regiuni insulare, plus teritoriile independente - posesiunile spaniole din Africa de Nord. Fiecare din cele 17 regiuni cuprinde între una până la opt provincii. Una din consecințele autonomiei și descentralizării regiunilor este și faptul că pe lângă limba oficială, care este spaniola, mai sunt recunoscute și limbile regionale, basca și catalana.

Indiferent că este vorba de state unitare sau de state federale, regiunile statale din țările europene au un rol important în edificarea Europei unite, în dezvoltarea omogenă și echilibrată a tuturor regiunilor care o compun.

Regiunile Europei au posibilitatea să colaboreze și să coopereze între ele în vederea obținerii unor avantaje reciproce și să participe la colaborări și cooperări la nivel național, transfrontalier și internațional.

Din acest punct de vedere, Uniunea Europeană recunoaște regiunile din statele membre ca participante active la politica sa.

De aceea, regiunile au reprezentanți în instituțiile Uniunii Europene, cel mai bun exemplu fiind Camera Regiunilor din cadrul CPLRE, cu sediul la Strasbourg.

Regiunile își apără propriile lor interese și în cadrul Uniunii Europene, așa cum o fac în cadrul statelor cărora le aparțin.

Statele, la rândul lor, trebuie să țină seama de voința și de interesele regiunilor.

Regiunile trebuie să pună în aplicare legislația comunitară, iar deciziile luate de regiuni trebuie să fie în concordanță cu această legislație.

Întărirea cooperării interregionale va contribui la succesul edificării Europei unite. Această cooperare are în primul rând conotație economică, dar se manifestă și pe plan social, cultural etc.

Viitoarea Europă se vrea nu numai o uniune de state omogene, dar și un mozaic de regiuni armonios dezvoltate, echilibrate și prospere.

De modul și de ritmul în care se dezvoltă regiunile sale depinde succesul edificării viitoarei Europe.

- **Regiunile și dezvoltarea regională în SUA**

SUA este o națiune de regiuni, de forme și mărimi diferite.

Unele sunt mari și chiar foarte mari, precum cele din bazinul râurilor importante, formând așa-numitele centuri: centura porumbului, centura soarelui, centura frigului sau megapolisurile nordice.

Altele sunt mici, precum cele 300 regiuni metropolitane sau numeroasele regiuni rurale stabilite și sprijinite de Guvernul federal.

Unele se întind pe suprafețe mai mari sau mai mici, din două sau chiar mai multe state (ex. Appalachian Regional Commission, Tennessee Valley Authority etc.), în timp ce altele cuprind suprafețe diverse, ca mărime, în cadrul aceluiași stat.

Chiar printre regiunile de mici dimensiuni, există trei duzini de regiuni metropolitane interstatale.

În cele mai multe cazuri, regiunile nu funcționează sub jurisdicția unei singure autorități locale, ci a mai multora.

Evident că fiecare regiune are problemele și oportunitățile sale pe care administrațiile locale, împreună cu cetățenii, trebuie să le soluționeze.

Cele mai comune mijloace prin care aceste regiuni au făcut față diverselor probleme au fost Comisiile de planificare regională.

Acestea sunt agenții neguvernamentale cu caracter consultativ, ce au rolul de a studia problemele specifice cu care se confruntă regiunea respectivă și de a recomanda soluții agențiilor federale, de stat sau locale.

Câteva din cele mai semnificative, exemple de organisme regionale sunt:

- Tennessee Valley Authority;
- Susquehanna and Delaware River Basin Commissions;
- Metropolitan Service District in Portland (Oregon);
- Twin Cities Metropolitan Council in Minnesota;
- Metropolitan Transportation Commission in San Francisco (Oakland);
- Appalachian Regional Commission;
- Bluegrass Area (Development district) - Kentucky.

Ele sunt recunoscute ca modele reprezentative, fără să se considere necesară multiplicarea lor oriunde.

Istoria acestor regiuni de dezvoltare este veche, încă de la începutul secolului trecut, când s-a creat o largă audiență pentru soluțiile de tip regional.

În perioada 1920-1960, în SUA a existat un larg interes pentru experimentarea comisiilor de planificare regională sau a comisiilor de planificare la nivelul statelor.

În perioada anilor 1960-1970, America a fost aproape în întregime acoperită de comisii de dezvoltare economică, precum și de consilii regionale metropolitane sau nemetropolitane dominate de reprezentanții administrațiilor locale.

Până la sfârșitul anilor '70, 99 la sută din ținuturile Americii participau la un consiliu regional. Această explozie de consilii regionale și regiuni de dezvoltare s-a produs cu sprijinul ferm și evident financiar al Guvernului federal, în cadrul unor programe federale, cu implicații la nivelul statelor și al administrațiilor locale.

Concret, colaborarea dintre consiliile regionale și Guvernul federal s-a realizat în cadrul a 39 programe federale concepute pentru a stimula dezvoltarea regională.

Recensământul anului 1977 a consemnat existența a 675 Consilii regionale și 1275 organizații regionale și specializate.

În medie, în perioada menționată, consiliile regionale beneficiază de sprijinul financiar a 3,73 programe federale multiscop și a unui program federal special. Până la începutul anilor 1980, perioadă considerată vârsta de aur a organizațiilor regionale din America, guvernele federale au susținut puternic ideea că "planningul regional" poate să soluționeze multe din problemele urbane sau rurale, de dezvoltare economică, mediu etc.

În această perioadă, bugetul federal a pompat miliarde de dolari în bugetele organizațiilor de planificare regională, adeseori acoperind până la 75 la sută din valoarea proiectelor.

În anii '80 venirea președintelui Reagan la Casa Albă a produs schimbări majore în politica economică federală, care s-au repercutat asupra programelor regionale, din cele 39 programe federale, rămânând unul singur (programul privind transportul metropolitan). Singurele programe care au reușit să supraviețuiască au fost cele finanțate prin legi federale.

Până la sfârșitul anilor '80, 80% din consiliile regionale au continuat să existe, dar situația lor se schimbă dramatic, ele fiind restructurate, în forma unor organizații ce asigurau în principal servicii regionale, servicii mixte, informații etc., fără să se mai implice însă în problemele regionale majore precum: infrastructura, mediu, disparități economice și sociale etc.

Pe de altă parte, deși sprijinul federal s-a redus considerabil, sprijinul statelor pentru diverse proiecte regionale s-a păstrat, deși diferă mult de la un stat la altul.

În prezent nu există indicii că regiunile de dezvoltare și consiliile regionale vor reveni la ceea ce au fost înainte de 1980.

Mai mult de atât, există propuneri de a se renunța chiar la acele programe regionale ce au funcționat cu succes mult timp, gen Comisia Regională Appalachia. Singura sancțiune majoră în acest sens este propunerea făcută în Congresul S.U.A. de a reintegra Departamentul pentru Dezvoltare Economică în Departamentul Comerțului, în scopul susținerii a

opt comisii regionale, modelate după Comisia Regională Appalachia. Dar nu există certitudine că va fi acceptată.

Dincolo de toate aceste evoluții, un lucru este sigur, și anume, problemele dezvoltării regionale există și vor continua să existe, necesitând soluții.

BIBLIOGRAFIE

- 1 *** portalul Ministerului Finanțelor Publice, [ttp://anaf.mfinante.ro](http://anaf.mfinante.ro)
- 2 *** „În sprijinul regiunilor”, material al Uniunii Europene, disponibil la: <http://ec.europa.eu>
- 3 *** „Politica de dezvoltare regională”, manual editat de către Institutul European din România, disponibil la <http://www.ier.ro>
- 4 Prezentarea domnului Răzvan Cotovelea, Autoritatea de Management pentru Cadrul de Sprijin Comunitar, în cadrul dezbaterii internaționale organizate de IPP, „Mecanisme eficiente de co-finanțare a proiectelor din fonduri structurale - o perspectivă europeană”,
- 5 *** portalul Uniunii Europene, definirea termenului de fonduri structurale <http://ec.europa.eu>
- 6 ***: portalul Uniunii Europene, definirea Obiectivului 1 al fondurilor structurale <http://ec.europa.eu>

P.S.

ACESTE SUDII SUNT PARTE INTEGRANTA A UNOR LUCRARI AMPLE